

Haavind

Det Kongelige Nærings- og fiskeridepartement

Sendes per e-post: postmottak@nfd.dep.no

Vår ref.
39011-005 | 50626204v1

Deres ref.
20/98833-1

Oslo, 9. februar 2021

HØRING – OM ENDRINGER I KRAV TIL FYSISK MØTE MV. I FORETAKSLOVGIVNINGEN

1. Innledning

Vi viser til Nærings- og fiskeridepartementets høringsnotat av 18. desember 2020 vedrørende endringer i krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen.

Advokatfirmaet Haavind AS er enig i at det er fornuftig å gjøre permanente endringer i foretakslovgivningen blant annet som følge av den teknologiske utviklingen av samfunnet. Vi støtter også de fleste av lovforslagene.

Nedenfor vil vi inngi merknader til enkelte av forslagene til endringer i aksjeloven, allmennaksjeloven og selskapsloven.

2. Styremøter

2.1 Fysiske og elektroniske møter

For aksjeselskaper vil forslaget til ny ordlyd i aksjeloven § 6-19 innebære liten realitetsendring. Styrets leder har etter dagens regel adgang til å beslutte at styremøtet avholdes blant annet per videokonferanse, telefon eller ved sirkulasjon av saksdokumentene/protokollen, forutsatt at behandlingsmåten er betryggende. Dersom lovforslaget følges opp, foreslår vi at det i proposisjonen presiseres at endringen ikke er ment å innebære noen endring av tidligere rettstilstand om at styremøtene også kan avholdes f eks per telefon eller ved sirkulasjon dersom dette anses som en betryggende behandlingsmåte. Sirkulasjon er etter vår erfaring en ofte benyttet behandlingsmåte for kurante saker.

Lovforslaget til endringer i selskapsloven § 2-15 vil innføre en tilsvarende adgang for selskaper regulert av selskapsloven som for aksjeselskaper til å avholde styremøter uten fysisk fremmøte. Vi støtter lovforslaget.

Når det gjelder allmennaksjeselskaper, er regelen om at årsregnskap og årsberetning samt lønn til daglig leder og andre ledende ansatte må behandles i fysisk møte begrunnet i NOU 1996:3 s. 143 med at dette

«dels (...) er en så vidt viktig sak at en annen måte sjelden er betryggende, samt at det i alle fall bør kreves at styret møtes minst en gang i året før generalforsamlingen møtes.»

Antagelsen har vært at «møtebehandling er den mest betryggende saksbehandlingsformen» og videre at det

«[må ses som en verdi i seg selv at viktige saker blir besluttet på bakgrunn av en åpen dialog og blir behandlet på en måte som gir det enkelte styremedlem mulighet til å høre andres meninger, innhente informasjon og kunne presisere sine synspunkter. Etter departementets syn gir det neppe grunnlag for en god utøvelse av styrearbeidet om styremedlemmene ikke har noe annen form for kontakt enn for eksempel ved sirkulasjon av dokumenter på e-post.» jf Prop. 111 L (2012-2013) punkt 6.5.4. Bestemmelsen ble derfor ikke foreslått endret på samme måte som aksjeloven § 6-19 ved forenklingene i 2014.

Etter vår oppfatning har den teknologiske utviklingen medført at videokonferanse i all hovedsak vil sikre hensynet til åpen dialog og meningsutveksling, og innebære en forsvarlig behandling av styresakene. Videokonferanse vil etter vår mening også langt på vei ivareta det andre bærende hensynet bak dagens regel; at hele styret møtes minst én gang i året.

Imidlertid er det ikke like åpenbart at verken sirkulasjon av saksdokumentene eller telefonmøte vil ivareta hensynene til dialog og meningsutveksling eller at styremedlemmene møtes. Det kan derfor være grunn til å vurdere om lovendringen bør begrenses til elektronisk kommunikasjon som sikrer åpen dialog og meningsutveksling når det gjelder beslutninger om årsregnskap og årsberetning samt lønn til daglig leder og andre ledende ansatte.

2.2 Rett til å delta på annen måte i fysiske styremøter

I høringsnotatet stiller departementet spørsmål (spørsmål 1) ved om det er grunn til å videreføre regelen i den midlertidige loven om at det enkelte styremedlem kan kreve å delta i styrebehandlingen uten å møte fysisk.

Selv om det er smittevern hensyn som har vært begrunnelsen for den midlertidige retten til å kreve å delta uten å være fysisk til stede, innebærer regelen generelt betydelige tids- og kostnadsbesparelser samt økt fleksibilitet for det enkelte styremedlem. Det er derfor grunn til å tro at en slik regel vil øke muligheten for deltagelsen på styremøter. Med dagens tilgjengelige teknologi vil det neppe heller medføre særlig ekstra belastning for selskapet å tilrettelegge for elektronisk deltagelse. Vi mener derfor at regelen bør videreføres.

3. Generalforsamlinger

3.1 Gjennomføring av generalforsamling

Departementet foreslår at også generalforsamlinger skal kunne avholdes elektronisk. Vi støtter dette utgangspunktet.

Videre ber departementet (spørsmål 2 og 3) om tilbakemelding på om alternativ 1 (vedtektsfestet rett til elektronisk generalforsamling) eller alternativ 2 (rett til elektronisk generalforsamling, med mindre noe annet er bestemt i vedtektene) er å foretrekke.

De fleste aksjeselskaper har få aksjeeiere/deltakere. Elektronisk generalforsamling vil for et flertall av disse kunne være en hensiktsmessig løsning som det vil være forholdsvis enkelt å tilrettelegge for. Vi mener derfor at det ikke er grunn til å pålegge disse selskapene byrden ved å måtte vedtektsfeste rett til å avholde generalforsamlingen elektronisk. Etter vår oppfatning bør derfor alternativ 2 velges for disse selskapstypene.

For allmennaksjeselskaper er situasjonen annerledes. For det første er aksjeeiergruppen i disse selskapene gjerne stor og skiftende. Videre erfarer vi at det per i dag i liten grad finnes etablerte systemer for deltagelse i form av toveiskommunikasjon underveis på generalforsamlingen (vi er kun kjent med ett system levert av DnB Verdipapirservice gjennom Lumi som har slikfunksjonalitet). Det er derfor større praktiske utfordringer med hensyn til å tilrettelegge for betryggende deltagelse og stemmegivning i disse selskapene, og det vil i større grad kunne være ulike interesser blant aksjeeierne med hensyn til om fysisk generalforsamling er å foretrekke.

I høringsbrevet til ny § 5-8 a (gjengitt i Ot.prp. nr. 46 (2008–2009) s. 30-31) foreslo ikke departementet en regel om at generalforsamlingen i allmennaksjeselskaper skal kunne avholdes fullt ut elektronisk. Departementet begrunnet dette på følgende måte:

"Etter departementets syn er tiden ikke moden for en slik løsning. Å avskjære adgangen til å møte fysisk på generalforsamlingen vil for enkelte aksjeeiere innebære at terskelen for å delta på generalforsamlingen i realiteten blir for høy til at de kan gjøre gjeldende sine rettigheter som aksjeeiere. Departementet legger også en viss vekt på at det nok må legges til grunn at fysiske møter gir en mer forsvarlig saksbehandling enn elektroniske møter."

Etter vår oppfatning er det fornuftig at aksjeeierne i det enkelte allmennaksjeselskap tar stilling til om elektronisk generalforsamling er hensiktsmessig og vedtektsfester en slik rett (alternativ 1) dersom de ønsker dette.

3.2 Bør det innføres en adgang for et mindretall til å kreve fornyet behandling av enkeltsaker ved møter uten personlig fremmøte (spørsmål 4)?

Etter vår oppfatning bør det ikke lovfestes en adgang for et mindretall til å kreve fornyet behandling. En slik regel vil gi et lett angripelig grunnlag for omkamp om saker og formodentlig føre til at mange selskaper vil velge å avstå fra å behandle saker gjennom elektroniske hjelpemidler. Mindretallet vil etter vår oppfatning også være tilstrekkelig beskyttet gjennom reglene om forsvarlig saksbehandling, myndighetsmisbruk mv. Det synes derfor heller ikke nødvendig å innføre en slik adgang.

3.3 Hvilke vurderinger bør legges til grunn for forsvarlighetskravet (spørsmål 5)?

Haavind er enig i at det bør lovfestes et krav til at saksbehandlingen er «forsvarlig».

Krav til forsvarlig saksbehandling følger per i dag dels av ulovfestede regler om saksbehandlingen og dels av de mer konkrete reglene i aksjelovgivningen. Forsvarlighetskravet innebærer blant annet at alle aksjeeiere må gis innkallingen til generalforsamlingen, jf asl/asal § 5-10, og mulighet til å delta i generalforsamlingen, jf asl § 5-2/asal § 5-3. Aksjeeierne må også ha mulighet til å få behandlet spørsmål på generalforsamlingen, jf asl/asal § 5-11, foreslå alternative forslag til sakene på agendaen, gi uttrykk for sitt syn på sakene som skal behandles, avgi stemme, jf asl § 5-3/asal § 5-4, stille spørsmål til ledelsen, jf asl/asal § 5-15, og ta opp saker som ikke er satt på agendaen, jf asl/asal § 5-14. Det bør i merknadene til bestemmelsen gjøres klart at styret må sørge for at disse grunnkravene er oppfylt. Hvorvidt ytterligere krav bør stilles til saksbehandlingen, bør vurderes konkret beroende blant annet på sakens art og sammensetningen av aksjeeiergruppen.

Videre bør styret, som foreslått i endringene til asl/asal 5-8 a, sikre autentifisering av deltagerne og kontroll av deltagelsen og stemmegivningen.

3.4 Regler om forenklet generalforsamling uten personlig fremmøte

Dagens regler om forenklet generalforsamling blir etter vår erfaring benyttet av mange aksjeselskaper med få aksjeeiere. Forenklet generalforsamling er tids- og kostnadsbesparende. Erfaringen er likevel at mange selskaper opplever det som en administrativ byrde og en tidsmessig ulempe å måtte forelegge spørsmålet om avholdelse av forenklet generalforsamling for selskapets revisor. Det er også flere som stiller spørsmål ved nødvendigheten av å forespørre revisor så lenge sakene på agendaen gjelder forhold som åpenbart ikke er relevante for revisor. Vi ser heller ikke bort fra at lovkravet om å forelegge spørsmålet for revisor i mange tilfeller ikke følges i praksis. Vi støtter derfor forslaget om å endre reglene om forenklet generalforsamling slik at foreleggelse for revisor ikke lenger skal være et lovkrav. Etter vår oppfatning vil dette lette mulighetene for å gjennomføre forenklet generalforsamling og således antagelig føre til økt bruk av reglene (spørsmål 7).

Når det gjelder utformingen av det konkrete forslaget til endring i aksjeloven § 5-7 nr. 2 annet ledd, er dette knyttet til om «*saken er av en slik art at dette anses som nødvendig*». Vi antar at dette kriteriet skal forstås på samme måte som i aksjeloven § 7-5 første punktum som regulerer revisors rett til å delta på generalforsamlingen. Kriteriet vil i første rekke omfatte forhold som er gjelder årsregnskapet og årsberetningen og andre saker av relevans for revisjonsberetningen samt saker som knytter seg til et konkret oppdrag utført av revisor (f eks behandling av avtaler etter § 3-8, kapitalforhøyelser og – nedsettelse, fusjon og fisjon). Videre har revisor etter § 7-3 rett til å uttale seg ved nyvalg av revisor. Vi anser det hensiktsmessig at det i merknadene til bestemmelsen gis en slik nærmere redegjørelse for hva som ment å følge av nødvendighetskriteriet.

Vi støtter av ovennevnte hensyn også forslaget om at revisor ikke bør ha rett til å kreve fysisk møte (spørsmål 8).

Det er etter vårt syn heller ikke naturlig at daglig leder bør ha rett til å kreve generalforsamling avholdt som fysisk møte. Daglig leder har generelt ikke en rett til å kreve generalforsamling avholdt, jf asl § 5-6/asal § 5-7. Daglig leder forholder seg også normalt til styret og er underlagt styrets instruksjonsmyndighet, jf asl §§ 6-13 and 6-15. Dersom ingen av aksjeeierne motsetter seg at generalforsamlingen avholdes uten fysisk møte, er det vanskelig å se begrunnelsen for at daglig leder bør kunne tvinge gjennom fysisk møte.

3.5 Retten til bruk av forhåndsstemmer på generalforsamling (spørsmål 9)

Departementet ber om innspill på om det bør innføres en regel om at forhåndsstemmer kan benyttes også der det ikke er vedtektsfestet.

Vi er enig med departementet i at det ikke er behov for en lovendring på dette punktet. Dagens regler gir selskapene fleksibilitet ved at de kan vedtektsfeste en rett til å benytte forhåndsstemmer. I aksjeselskaper med få aksjeeiere vil det også antagelig være mindre behov for å benytte forhåndsstemmer når det åpnes for en utvidet adgang til å avholde generalforsamlinger ved elektroniske hjelpemidler. I allmennaksjeselskaper og aksjeselskaper med mange aksjeeiere kan det være fornuftig at aksjeeierne har et bevisst forhold til bruken av forhåndsstemmer, og også vurderer å vedtektsfeste ikke bare en adgang til bruk av forhåndsstemmer, men også de nærmere kravene til slik stemmegivning, slik regelen er i dag.

4. Selskapsmøter

Vi er enige i at kravet til enstemmighet i selskapsloven § 2-12 og ubegrenset ansvar for deltagerne (i de fleste av selskapene) gjør at det er grunn til å ha regler i selskapsloven for selskapsmøter som avviker noe fra reglene i aksjelovene (spørsmål 10). Vi støtter dermed forslaget til ny § 2-11 a. Rekkevidden av bestemmelsen i fjerde ledd synes imidlertid å være noe uklar ettersom det i § 2-15 foreslås konkrete regler for styret.

5. Elektronisk signering av protokoller

Advokatfirmaet Haavind støtter forslag om å tillate elektronisk signatur også for signering av dokumenter i selskapsmøter, slik det allerede er åpnet for etter aksjeloven og allmennaksjeloven.

Med vennlig hilsen
Advokatfirmaet Haavind AS

Herman Bondeson
Advokat

h.bondeson@haavind.no

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskreven signatur.

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Herman Bondeson

Advokat

På vegne av: Advokatfirmaet Haavind AS

Serienummer: h.bondeson@haavind.no

IP: 83.33.xxx.xxx

2021-02-09 08:19:00Z

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validate>